

“Impact maken en tot drie tellen”

Bijdrage van Anka Mulder tijdens de Onderzoek & Impact-conferentie van de SIA en de Vereniging Hogescholen in Amersfoort

3 juni 2024

Wie was vorig jaar ook bij deze conferentie? Had deze conferentie impact op jou? Op mij in ieder geval wel. Vorig jaar hield ik op deze conferentie een pleidooi voor het behoud van een breed aanbod van opleidingen en praktijkgericht onderzoek in alle regio's van Nederland. Heeft dat geholpen? Had mijn speech impact? Het heeft in ieder geval bijgedragen aan de in april ingediende motie van de Kamerleden Stultiens en Hertzberger over “een stabiele bekostiging, verhoging van de vaste voet, aandacht voor de regiofunctie en praktijkgericht onderzoek” voor het hbo. De motie werd aangenomen; in mei bezocht Hertzberger onze hogeschool; de week erop stond het grosso modo in het Hoofdlijnenakkoord. Dus misschien kunnen een speech en alle inzet die we daarna met elkaar hebben gepleegd inderdaad impact hebben.

Of was het gewoon toeval? Had dit verhaal wel impact op de ontwikkelingen daarna? Hoe weet ik dat, want hoe meet je nou precies causaliteit in onze rommelige leefwereld?

We kennen allemaal de definitie van impact, of zoals wij dat noemen ‘doorwerking’, van ons brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek: *‘De invloed van zowel het proces van onderzoek als van de onderzoeksresultaten op het onderwijs, het werkveld en de samenleving’*.

Dat klinkt simpel. Maar om vast te stellen wat deze impact dan is, is flink wat denkwerk en discussie nodig. Met de zogenaamde *theory of change* kun je het dan bijvoorbeeld hebben over de benodigde inzet, producten (*outputs*) en uiteindelijk de resultaten (*outcomes*) om de gewenste impact te bereiken. Geen zorgen; dat gaan we nu niet doen! Maar voor mensen die deze kluit wel zien zitten, is vanochtend de sessie van Joeri van den Steenhoven geweest over het meten van impact.

Maar wat impact ook precies is, het hbo meet het en verantwoordt het. Daarom hebben we deze prachtige Monitor van het Rathenau Instituut! Wat zegt deze over impact?

Allereerst is het belangrijk om te benoemen dat deze monitor in het leven is geroepen ter verantwoording van de middelen die OCW ons geeft voor praktijkgericht onderzoek en om te zien waar we die middelen voor hebben ingezet, waarbij de aanleiding was dat alle 36 hogescholen samen 100 ME per jaar extra kregen. De monitor laat een vrij compleet beeld zien van wat het praktijkgericht onderzoek is en hoe dat in de afgelopen decennia is vormgegeven. Behulpzaam, omdat we hebben gezien dat er nogal eens onbegrip is over ‘ons type onderzoek’.

Het laat ook zien waar we staan. We zijn met een totale omvang aan middelen van 349 miljoen euro (voor alle geldstromen), 723 lectoren en bijbehorend onderzoekend en ondersteunend personeel inmiddels een serieuze jongvolwassen kennispartner die meedoet in regionale, nationale en zelfs Europese kennisecosystemen.

Dan de impact zelf. Die illustreer ik graag met een paar *highlights*:

- Bijna 1/3de van onze lectoren heeft een dubbelaanstelling bij een bedrijf, universiteit of andere instelling. Deze samenwerkingen stimuleren brede impact!
- 42% van de lectoren is vrouw. Hoewel ik dat liever 50% had gezien (of vooruit 60%!) vind ik het toch fijn dat het glazen plafond bij lectoraten niet zo dik is als bijvoorbeeld bij universiteiten, waar slechts een kwart van de hoogleraren vrouw is. Diversiteit verbreedt ons blikveld en dat vergroot de mogelijkheden voor impact.

- 39% van de SIA-projecten uitgevoerd met een mkb instelling en 26% met een publieke instelling. Ons onderzoek is dus van belang voor het mkb en maatschappelijke sectoren die hiermee kunnen blijven innoveren.
- Wat we ook zien is dat praktijkgerichte onderzoekers andere drijfveren hebben dan de academische onderzoekers. Zo wordt het uitvoeren van maatschappelijk relevant onderzoek en het verbinden van onderwijs en onderzoek door respectievelijk 43% en 25% van de praktijkgericht onderzoekers in de top drie van doelstellingen opgenomen. Zij *willen* vooral impact maken.
- Daarbij *kiezen* hogescholen voor praktijkgericht onderzoek. De bijdrage van hogescholen was ongeveer 58% hoger dan de ontvangen rijksbijdrage voor onderzoek, 71 ME. Dit betekent dat hogescholen het onderzoek *belangrijk vinden*, ook voor het onderwijs, en hier zelf in investeren.
- Tot slot de diverse voorbeelden van de bijdrage van praktijkgericht onderzoek aan het onderwijs, de arbeidsmarkt, de regio en kennispartners. *Deze voorbeelden vertellen het verhaal achter de cijfers; zij laten mijns inziens de echte impact zien.*

Kortom, met de Monitor van het Rathenau Instituut die vandaag is aangeboden aan Directeur OWB Oscar Delnooz, hebben we een goede stap gezet in het *afleggen van verantwoording* over de middelen. Ik ben daar echt trots op!

Ik heb begrepen dat we dit als enige kennispartner zo transparant doen. Als portefeuillehouder onderzoek vind ik verantwoord belangrijk, maar ik vraag me tegelijkertijd af waarom wij de enige zijn. Temeer omdat het hbo een relatief klein deel van de onderzoeksmiddelen ontvangt, namelijk 1/20. Zijn hogescholen misschien braver? Of hebben wij meer uit te leggen dan universiteiten en ROC's, omdat het hbo minder bekend is bij ministerie en politiek.

Ik vrees het laatste. Beleid en politiek worden gemaakt door mensen met een universitaire achtergrond, dus het wo begrijpen we wel. En gelukkig is de aandacht voor het mbo de laatste jaren gegroeid. Zonder vakmensen zoals loodgieters, monteurs en bakkers loopt alles vast, dat snapt iedereen. Maar het hbo, dat is een beetje een stiefkind. Ik hoor wel eens dat dat komt omdat het profiel van het hbo niet zo helder is. Afgezien van het feit dat ik denk dat Den Haag zich in het hbo hoort te verdiepen –bijvoorbeeld vanwege de 461.00 studenten - wil ik graag een poging doen om het profiel te verhelderen.

Het hbo leidt ICT'ers en verpleegkundigen op, onderwijzers en ingenieurs en nog meer. U snapt het al, ook zonder de 461.000 hbo'ers loopt de boel straks vast. Wat het hbo daarnaast doet, is innoveren. Met praktijkgericht onderzoek helpen wij het MKB en maatschappelijke organisaties van Alkmaar tot Appingedam, van Heerlen tot Harlingen. En ons onderzoek houdt het onderwijs van die 461.000 studenten 'up to date'. Onderzoek doen we heel efficiënt, nl met zo'n 200 ME eerste geldstroom voor 36 hogescholen, want twee jaar geleden kregen we zo'n 50ME structureel erbij en 50ME via het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap. Dat bedrag graag onthouden – 50ME. Echter, dat Fonds voor Onderzoek en Wetenschap staat nu onder druk en daarmee bij 1/4 van wat wij zien als onze eerste geldstroom voor onderzoek.

Even een zijpad. Twee weken geleden werden summit grants van NWO uitgereikt met een waarde van 174ME aan vijf onderzoeksgroepen. Vooral de TU Delft scoorde goed, met respectievelijk 40ME en 35ME voor Cees Dekker en Lieven Vandersypen voor hun fundamentele onderzoek. Fantastische onderzoekers en mijn oprechte felicitaties.

Maar u begrijpt vast ook mijn tweede punt. Het staat namelijk in contrast met het feit dat wij ons als sector in zijn geheel, 36 hogescholen, zorgen moeten maken over bedragen van een vergelijkbare orde. Voor studenten, het regionale bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en onze onderzoekers is het belangrijk dat de onderzoeksfinanciering op peil blijft en dat die 50ME uit het Fonds Onderzoek en Wetenschap niet wordt gekort. Mijn oproep aan de politiek is om deze middelen door te zetten en juist extra te investeren in het praktijkgericht onderzoek.

Ik wil met u vooruitkijken. Misschien kunnen we vaststellen dat universiteiten, ROC's en hogescholen alle drie belangrijk zijn, onze aandacht verdienen en een eerlijke financiering. Dus, vriendelijk verzoek om tot drie te tellen. Dit kan iedereen onthouden: 1. wo, 2. mbo en 3. hbo belangrijk. In willekeurige volgorde.

Met dit mooie rapport hebben we onze impact verantwoord, maar we moeten het vooral laten zien. Dus heb ik twee mensen meegenomen uit mijn omgeving die dat zo zullen illustreren. Maar voordat ik hen het woord geef, wil ik wil iedereen bedanken die heeft meegeholpen om deze rapportage te maken: het Rathenau Instituut, de VH, specifiek Martine Rutten en vooral jullie, onze onderzoekers, want deze verantwoording gaat natuurlijk over wat jullie met hebben gedaan. Bedankt daarvoor!

Ik rond af met de vraag of *deze* speech impact zal hebben. Nou, ik hoop het. Volgend jaar kijken of we tot drie kunnen tellen? Hartelijk dank.